

Ohrazené rovinné osady doby halštatské

- ČIŽMÁŘ, Z. 1995: Das hallstattzeitliche Gehöft in Kuřim (Vorläufige Ergebnisse der archäologischen Rettungsgrabungen), *Pravěk* NR 5, 217-254
- ČIŽMÁŘ, Z. 1999: Kuřim, okr. Brno-venkov, In: Podborský, V. (ed.), *Pravěká sociokulturní architektura na Moravě*, MU Brno, 73-80
- BALÁK, L. - GOLEC, M. – KOS, P. – RAJCHL, R. – ŠIMÁNEK, M. 2007: *Archeologie – astronomie- mytologie – výzkum sakralizace halštatské krajiny*, v tisku
- GEDIGA, B. 2004: *Problemy socjotopografii osad ludności kultury lużyckiej*, In: *K počtę Vladimíru Podborskému*, 409-418

Kuřim

- záchranný výzkum v roce 1995 provedený ÚAPP pod vedením Zdeňka Čižmáře
- samostatně byl zpracován pouze jantar, jinak lokalita dodnes kompletně nezpracována
- dominance horákovské kultury - předběžné datování je R Ha C₂/D₁
- jedná se o halštatskou osadu dvorcového typu ohrazenou palisádovým plotem
- dvorec se skládá ze dvou areálů: obytně-výrobně-hospodářská část a integrovaná sakrální jednotka
- problémem je chronologie jednotlivých částí a samotných palisád, dodnes kvalitně neřešena
- obytná funkce: prostorný halový dům s přístavky a další běžné domy kúlové konstrukce beze zbytků topenišť
- hospodářská funkce: kromě menších objektů hospodářského charakteru jde především o ponechaný prostor uprostřed dvorce pro chov či ustájení dobytka
- výrobní funkce: menší drobné objekty, dále dva metalurgické objekty s lehkým přístřeškem – poblíž nalezeny zhroucené kamenné pece, nejdůležitější je zahloubený objekt interpretován jako výrobní jantaru
- socio-kulturní areál: dominantou je nepravidelná oválná plocha (bochníkovitého tvaru) – rondeloid - se dvěma vstupy a centrálním kulem mírně odkloněným na SZ od osy vstupů. Palisáda je tvořená půlkulatými - půlkruhovou částí dovnitř, pouze jeden kůl má orientaci opačnou a jeden kůl je kruhového průřezu - uvažuje se zde o kalendářové funkci. Dva vstupy - jeden jednoduchý a druhý klešťovitý- zjištěna orientace na sluníčko. Uvnitř pravděpodobně votivní jáma, která respektuje palisádu rondeloidu. V areálu poblíž rondeloidu nadzemní stavba kúlové konstrukce členěná na předsíň a hlavní jizbu - chata kněze - správce areálu.
- inventář tvoří klasická horákovská keramika, zvláštností jsou grafitové koule – surovina dopravovaná do center, sluníčka nalezená uvnitř výrobní jantaru – určitá sluneční symbolika
- uvažuje se, že se jedná o horákovský dvorec vyšší sociální vrstvy – sídlo knížete a jeho rodiny
- šlo by tedy o jediný zjištěný dvorec takového typu na Moravě (knížecí dvorce jsou časté např. v Bavorsku, v Čechách jich bylo dosud zjištěno asi 10)

Milejovice

- záchranný výzkum v letech 1999–2002 pod vedením Boguslawa Gedigy
- rozvoj od konce doby bronzové, vrchol v Ha C - lužická kultura
- rozděleno na severní a jižní areál
- severní: 2 otevřené osady a periferie, ale není jasné zda fungovaly současně, nalezeny kúlové domy různých typů nadzemní i zahloubené konstrukce s hospodářskou činností, jáma s kulturní funkcí, studny, votivní depot
- jižní: 3 nesoučasné palisády, 4 depoty, studna, na severovýchodě metalurgické objekty, část sídliště uvnitř palisád - jedná se o výrazně vyčleněnou část osady, asi jde o sídlo lepší vyšší vrstvy
- význam spočívá především v tom, že zde můžeme pozorovat prohlubující se sociální diferenciaci (především v j části) – lužická aristokracie se snaží pod vlivem halštatské civilizace vydělit